

REPUBLIC OF KOSOVO
Ministry of Environment and Spatial Planning

Draft Raporti

Plani Rregullativ për Prevallën Zona III

Projekti	Programi Mjedisor i Kosovës
Komponenti K3-A3	Forcimi i menaxhimit të zonave natyrore ndërkufitare
Aktiviteti A3.01	Zhvillimi i Planit të Menaxhimit të Parkut Kombëtar "Bjeshkët e Nemuna" dhe Planet Rregullative për zonat e 3-ta për 2 PK
Aktiviteti A3.02	Forcimi i kapaciteteve të Drejtorive të Parkut Kombëtar për menaxhimin e burimeve natyrore

Përgatitur nga:

Daniel Bogner dhe Tomor Qela

Shkurt 2019

Tabela e Përmbajtjes

1	Hyrje	3
2	Metodologjia	4
2.1	<i>Historiku Ligjor</i>	4
2.2	<i>Procesi dhe Ekipet e përfshira</i>	6
2.3	<i>Arsyetimi</i>	9
2.4	<i>Qëllimi</i>	9
3	Zona e Planifikimit	10
3.1	<i>Analiza socio-ekonomike</i>	12
3.2	<i>Mjedisi dhe Natyra</i>	14
3.3	<i>Vlerësimi i gjendjes ekzistuese</i>	15
4	Skenarët dhe Korniza Zhvillimore (Objektivat)	18
4.1	<i>Objektivat për Zhvillimin Hapësinor</i>	18
4.2	<i>Skenarët për Zhvillim</i>	19
4.3	<i>Koncepti i Zhvillimit Hapësinor</i>	22
5	Kushtet për rregullimin hapësinor	26
6	Infrastruktura e transportit	28
7	Infrastruktura teknike	29
8	Infrastruktura publike dhe sociale	29
9	Plani i Zbatimit	30
9.1	<i>Strategjia dhe aktivitetet e zbatimit</i>	30
9.2	<i>Treguesit dhe monitorimi i zbatimit</i>	30
10	Menaxhimi, implementimi dhe zbatimi i monitorimit	30
11	Vlerësimi Strategjik Mjedisor	34
12	Shtojca – Harta	34

Shkurtesat dhe Akronimet

BNRN	Bashkimi Ndërkombëtar për Ruajtjen e Natyrës (IUCN)
MMPH	Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor, Kosovë (MESP)
OJQ	Organizata Joqeveritare (NGO)
PDR	Plani i Detajuar Rregullativ (DRP)
PK	Parku Kombëtar (NP)
PK-S	Parku Kombëtar "Sharri" (NP-S)
PK-BeN	Parku Kombëtar "Bjeshkët e Nemuna" (NP-BeN)
PM	Plani i Menaxhimit (MP)
PMK	Programi Mjedisor i Kosovës (KEP)
PZhK	Plani Zhvillimor Komunal (MDP)
Sida	Agjencia Suedeze për Zhvillim dhe Bashkëpunim Ndërkombëtar
SIGj	Sistemi Informativ Gjeografik (GIS)
UA	Udhëzimi Administrativ për PDR 01/2018 (AI)
VSM	Vlerësimi Strategjik i Ndikimit në Mjedis (SEA)

Ky dokument është përgatitur nën komponentën "K3-A3, Rritja e menaxhimit të zonave natyrore ndërkufitare" të përshkruar në Programin Mjedisor të Kosovës (PMK), në kuadër të Ministrisë së Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor (MMPH), Qeverisë së Kosovës. Është një nga tetë komponentët teknik të një Programi për menaxhimin e mjedisit, klimës dhe burimeve ujore, të propozuar nga MMPH-ja dhe financuar nga Agjencia Suedeze për Zhvillim dhe Bashkëpunim Ndërkombëtar (Sida).

Dokumenti është në përputhje me komponentin e përmendur, i cili fokusohet në dy aktivitete kryesore:

- Zhvillimi i Planit të Menaxhimit të Parkut Kombëtar "Bjeshkët e Nemuna" dhe Planet Rregullative për zonat e 3-ta për 2 Parqe Kombëtare;
- Forcimi i kapaciteteve të Drejtorive të Parkut Kombëtar për menaxhimin e burimeve natyrore.

1 Hyrje

Komponenti "Përmirësimi i menaxhimit të zonave natyrore ndërkufitare" të përshkruar në Programin Mjedisor të Kosovës (PMK) është hartuar nga Agjencia Kosovare për Mbrojtjen e Mjedisit (AKMM), Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor (MMPH), Qeveria e Kosovës. Është një nga tetë komponentët teknik të një Programi për menaxhimin e mjedisit, klimës dhe burimeve ujore, të propozuar nga MMPH-ja dhe financuar nga Agjencia Suedeze për Zhvillim dhe Bashkëpunim Ndërkombëtar (Sida).

Kosova karakterizohet me biodiversitet të pasur. Fushat më të rëndësishme të biodiversitetit të vendit konsiderohen si Parku Kombëtar "Sharri" dhe "Bjeshkët e Nemuna". Parku Kombëtar "Sharri" menaxhohet nga Drejtoria për Administrimin e Parkut Kombëtar "Sharri", i vendosur në Prizren. Parku Kombëtar "Bjeshkët e Nemuna" menaxhohet nga Drejtoria për Administrimin e Parkut Kombëtar me një zyrë të vendosur në Pejë.

Të dyja drejtoritë e Parkut Kombëtar janë ende në fazën e ndërtimit të kapaciteteve të tyre dhe forcimin e funksioneve të tyre menaxheriale dhe operacionale. Prandaj, ekziston nevoja e lartë për të forcuar kapacitetet e stafit të të dy drejtorive, për të identifikuar dhe vlerësuar nevojat dhe potencialin e dy Parqeve Kombëtare për zhvillim dhe për të promovuar vlerat natyrore dhe sociale të të dyja fushave.

Një nga detyrat në kuadër të PMK-së është zhvillimi i Planeve të Detajuara Rregullative (PDR) për 2 zona në Parkun Kombëtar "Sharri" (Prevallë dhe Struzhe/Zaplluxhe) dhe 2 zona në Parkun Kombëtar "Bjeshkët e Nemuna" (Bogë dhe Gropa e Erenikut).

PDR është një mjet për planifikimin hapësinor lokal sipas Ligjit të Kosovës për Planifikimin Hapësinor 2013 dhe me këtë aktivitet PMK-ja synon të kontribuojë në zhvillimin dhe menaxhimin e qëndrueshëm të dy Parqeve Kombëtare.

Procesi i përgatitjes së një plani për Prevallën ishte duke u përballur me disa tema sfiduese: një Plan Rregullativ Urban u miratua në vitin 2006; megjithatë, për shkak se ka pasur ndërtime të vazhdueshme jo sipas planit dhe jashtë zonës III të Parkut Kombëtar dhe brenda zonës II (i cili nuk është paraparë për ndërtim) plani nuk është më i vlefshëm dhe një plan i ri është kërkuar nga Ministria dhe Komuna. Gjithashtu, tashmë janë ndërtuar hotele dhe plane për ndërtime të mëtejshme të hoteleve në tokë private që duhet të përfshihen në procesin e hartimit të këtij plani. Drejtoria e Parkut Kombëtar filloi të ketë diskutime intensive me pronarët e tokës për të përfshirë perspektivat e tyre në plan. **Bazuar në këtë u bë e qartë se është e domosdoshme të shtrihet zona për zhvillim në të gjithë Zonën III ekzistuese, me qëllim që të përfshihen ndërtesat ekzistuese në procesin e planifikimit dhe të parandalohen aktivitetet e ardhshme të pakontrolluara.**

Një temë tjetër që nuk është plotësisht e qartë është baza ligjore për përgjegjësinë e hartimit dhe miratimit të një PDR-je; kjo çështje diskutohet më tej në **Kapitullin 2.1 Historiku Ligjor** dhe rekomandimet janë dhënë në **Kapitullin 10 Menaxhimi dhe Zbatimi**. Sidoqoftë, përveç këtyre mospërputhjeve ligjore (të cilat janë përmendur tashmë në punëtorinë e parë "Ngritja e grupit të punës" në Nëntor 2017) duket se ekziston edhe hapësirë për përmirësimin e bashkëpunimit ndërmjet institucioneve ose respektivisht mes niveleve administrative.

2 Metodologjia

2.1 Historiku Ligjor

Metodologjia e këtij Plani Rregullativ bazohet në përvojën ndërkombëtare, praktikat më të mira (shih "Draft Raporti mbi Praktikatat më të Mira mbi Planet Rregullative në Parqet Kombëtare" të dorëzuar në Mars 2018), pjesëmarrjen e palëve të interesuara dhe në disa dokumente nga Kosova:

- Ligji për Planifikimin Hapësinor Nr. 04/L-174 (2013)
- Ligji për Mbrojtjen e Natyrës Nr. 03/L-233 (2010)
- Ligji për Parkun Kombëtar "Sharri" Nr. 04/L - 087 (2013)
- Plani Hapësinor për Parkun Kombëtar Sharri
- Udhëzimi Administrativ për PDR (2018)
- Plani zhvillimor komunal për Komunën e Prizrenit 2013-2025
- Plani Rregullativ Urban për Prevallën 2006
- Koncepti informal për zhvillimin e pjesës jugore të zonës III të Prevallës (2018)

Sipas Ligjit të Kosovës për Mbrojtjen e Natyrës 2010 dhe Ligjit të Kosovës për Planifikimin Hapësinor 2013 autoritetet kompetente mund të hartojnë "**Plane të Detajuara Rregullative**" (PDR) për zonat, ku nevojitet rregullimi dhe kontrolli i zhvillimit hapësinor, sidomos për zonat në Parqet Kombëtare.

Ligji për Mbrojtjen e Natyrës (2010):

Neni 6.2.3 Mbrojtja e natyrës veçanërisht ***do të zbatohet përmes vendosjes së kushteve dhe masave të mbrojtjes së natyrës në dokumentin e planifikimit hapësinor.***

Neni 125.2. thekson: Në procedurën e hartimit të planeve rregullative urbane dhe planeve të detajuara rregullative të zonës së parkut kombëtar dhe parkut natyror, ***Ministria cakton mbajtësin e planit për të hartuar kërkesat për përgatitjen e planit hapësinor: të dhënat, drejtimet e planifikimit, dokumentet e siguruara, kushtet dhe masat për mbrojtjen e natyrës, ruajtjen e drejtimeve të zonave të sistemit ekologjik me prezantim kartografik.***

Neni 143.2. Komunitat në përputhje me këtë Ligj, Strategjinë, programin e mbrojtjes së natyrës dhe dokumentet e rregullimit hapësinor janë të detyruar të: ***2.3. ofrojnë kushte për mbrojtjen dhe ruajtjen e zonave të mbrojtura brenda kompetencave të tyre*** (p.sh. planifikimi hapësinor lokal).

Ligji për Planifikimin Hapësinor (2013):

Neni 3 Përkufizimet:

1.1. **Dokumenti i Planifikimit Hapësinor** – Plani Hapësinor i Kosovës, Harta e Zonimit të Kosovës, Plani Hapësinor për Zonat e Veçanta, Plani Zhvillimor Komunal, Harta e Zonave Komunale dhe Plani i Detajuar Rregullativ

1.7. **Plani i Detajuar Rregullativ** – dokumentin e planifikimit hapësinor të nivelit lokal në pajtim me dispozitat e Nenit 17 të këtij Ligji.

1.20. **Zona e Mbrojtur** – pjesa e territorit e përcaktuar për qëllime të ruajtjes së burimeve natyrore të trashëgimisë kulturore, mbrojtjes nga ndotja e mjedisit ose krijimi i kushteve hapësinore për

ushtrimin e veprimtarisë pa pengesa dhe për sigurinë e banorëve dhe zonave përreth që duhet të përcaktohen nga Plani Hapësinor Kombëtar dhe Harta e Zonimit të Kosovës, dhe kjo mund të klasifikohet nga Ministria si Zonë e Veçantë.

1.22. Zonë e Veçantë – një zonë e identifikuar në Planin Hapësinor të Kosovës dhe Harta e Zonimit të Kosovës, pasi që kanë karakteristika të veçanta që kërkojnë një zhvillim organizativ, regjim të përdorimit dhe të mbrojtjes, e zhvilloi Ministrinë përmes Planit Hapësinor për Zonë të Veçantë.

Neni 5 Nivelet e Planifikimit dhe Dokumentet e Planifikimit Hapësinor:

1.2. Planifikimi i nivelit lokal për tërë territorin e komunave përmes dokumenteve të planifikimit hapësinor, si: 1.2.3. Planet e Detajuara Rregullative.

Neni 9 Përgjegjësitë e Ministrisë për Planifikim Hapësinor:

1.12. koordinimi me komunat, organizatat lokale dhe ndërkombëtare në mënyrë që të harmonizohet planifikimi hapësinor në Kosovë me normat e BE-së dhe normat ndërkombëtare;

2. Ministria siguron që hartimi i dokumenteve të planifikimit hapësinor në nivel lokal është në përputhje me dispozitat e këtij ligji, duke siguruar asistencë teknike për autoritetin komunal përgjegjës për planifikimin dhe menaxhimin hapësinor nëpërmjet ... *(koment: këtu mund të shtohet: "Ofrimi i mbështetjes për elaborimin e dokumenteve të planifikimit hapësinor lokal")*

Neni 10 Përgjegjësitë e Kuvendit Komunal në Planifikimin Hapësinor:

2. Kuvendi Komunal është përgjegjës për:

2.3. miratimin e Planeve të Detajuara Rregullative, pas aprovimit nga drejtoritë sektoriale të komunës;

Neni 11 Përgjegjësitë e Autoritetit Komunal Përgjegjës për Planifikimin Hapësinor:

1.6. hartimin Planeve të Detajuara Rregullative, në përputhje me Hartën Zonuese Komunale, Standardet e Planifikimit Hapësinor, dispozitat e Ligjit Nr. 03/L-039 për Zonat e Veçanta të Mbrojtura,

Neni 17 Planet e Detajuara Rregullative:

1. Komunat varur nga nevojat për zhvillimin hapësinor mund të përgatisin Plane të Detajuara Rregullative për të gjitha ose ndonjë nga zonat e përcaktuara nga Plani Zhvillimor Komunal dhe Harta e Zonimit Komunal.

2. Planet e Detajuara Rregullative përcaktojnë kushtet për rregullimin e hapësirës për zonat urbane ose rurale siç përcaktohet në Planin Zhvillimor Komunal dhe në Zonën Komunale.

3. Planet Rregullative Urbane duhet të përcaktojnë Kushtet e Ndërtimit.

4. Komunat mund të përdorin burimet njerëzore të drejtorive të tyre për të përgatitur Plane të Detajuara Rregullative ose për të transferuar këtë aktivitet në përputhje me Ligjin |Nr. 04/L-42 për Prokurimin Publik në Republikën e Kosovës.

7. Plani i Detajuar Rregullativ duhet të jetë në përputhje me Planin Zhvillimor Komunal (PZhK) dhe Hartën e Zonimit Komunal. *(koment: Çka nëse nuk ka PZhK të miratuara ose PZhK nuk është e plotë?)*

10. Ministria me akt nënligjor përcakton elementet dhe kërkesat themelore për hartimin, zbatimin dhe monitorimin e Planeve të Detajuara Rregullative. *(koment: Udhëzimi Administrativ për PDR).*

Neni 18 Zonat e Mbrojtura:

4. Në zonën e mbrojtur nuk lejohet:

4.6. planifikimit hapësinor urban dhe rural nga niveli lokal; (komment: që e bën të paqartë se kush është përgjegjës për hartimin dhe miratimin e një PDR-je në një Park Kombëtar!)

PDR-të janë **një instrument specifik për planifikimin hapësinor lokal**. Duke ndjekur udhëzimet përkatëse administrative, një PDR përmban 3 pjesë:

- Raportin e arsytimit (shih kapitullin 2.3 Arsyetimi)
- Seksioni tekstual (ky dokument)
- Seksioni kartografik (hartat e bashkangjitur në këtë dokument)

Parimet kryesore (lidhur me 4 pilot fushat) për hartimin e PDR-ve janë:

- *PDR-të hartohen vetëm nëse **ekziston nevoja specifike për kushte më të detajuara të zhvillimit hapësinor** për një zonë të caktuar mbi atë që është dhënë në hartën përkatëse të zonimit;*
- *PDR-të mund të hartohen vetëm **nëse Autoriteti i Planifikimit jep një arsyetim të qartë** pse është e nevojshme rregullimi i hollësishëm i hapësirës;*
- *Planet e Detajuara Rregullative **janë plane të detajuara për zonat e banuara ose zona të tjera ku do të lejohet ndërtimi;***
- *Promovimi i **zhvillimit social dhe ekonomik** të zonës së planifikuar;*
- ***Ruajtja e natyrës dhe e karakterit historik dhe kulturor** dhe burimeve mjedisore të zonës së planifikimit;*
- *Ofrimi i hapësirave për infrastrukturën rrugore dhe të transportit në mënyrë efektive dhe efektive;*
- *Promovimi i hapësirës së hapur dhe objekteve rekreative të përshtatshme për të parashikuar nevojat për zhvillim.*

2.2 Procesi dhe Ekipet e përfshira

Brenda kornizës së PMK-së ky proces i hartimit të planeve rregullative është duke ndjekur një qasje të ndërtimit të kapaciteteve; procesi i hartimit të PDR-ve u udhëhoq nëpërmjet një sërë punëtorishë, të hartuara gjithashtu si një program trajnimi.

Shumë palë të interesit janë përfshirë në procesin e planifikimit gjatë një sërë punëtorive/trajnimeve; palët e interesit erdhën nga Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor, Drejtoritë e Parkut Kombëtar, Komunitat dhe OJQ-të. Baza për këtë proces është përkrahur në një **program trajnimi për planifikimin hapësinor lokal** si dhe në një **raport mbi praktikën më të mirë në planifikimin hapësinor lokal**. Të dy dokumentet u dorëzuan në Shkurt 2018 në PMK dhe MMPH.

Hapat kryesorë përmes procesit të ndërtimit të kapaciteteve ishin:

- Përzgjedhja e 4 zonave pilot për përgatitjen e një PDR-je
- Regjistrimi i statusit aktual në zonat pilot
- Praktika më e mirë për planifikimin hapësinor lokal

- Analiza + vlerësimi i statusit aktual
- Përcaktimi i objektivave për zhvillimin hapësinor
- Skenarët dhe korniza e zhvillimit
- Prezantimi dhe diskutimi i draftit të parë të PDR-ve në një punëtori me komunën e Prizrenit, pronarët e tokës lokale dhe stafi i Parkut Kombëtar

Diskutimi i planit rregullativ: Tomor Qela (Eksperti Lokal i GIS), Valton Çeku (Parku Kombëtar Sharri) dhe palët e interesit lokale në Prevallë më 20 Dhjetor 2018

Punëtoritë dhe takimet me grupet e interesit u mbajtën në:

- 16 Qershor 2017: Vizitë në terren në zonën e Prevallës;
- 13 Shtator 2017 (Hotel Sharri, Prizren/Prevallë): Ngritja e grupit të punës dhe përcaktimi i kornizës së procesit;
- 08 Nëntor 2017 + 09 Nëntor 2017 (Hotel Magra, Bogë): përcaktimi i kriterëve për pilot veprimin dhe zgjedhja e zonave pilot me grupin punues;
- 21 Shkurt 2018: regjistrimi, analiza + vlerësimi i statusit aktual në PK BeN, zgjerimi i grupit të punës; praktikat më të mira nga vendet e BE-së;
- 13 Prill 2018: Takimi me Komunën e Prizrenit dhe PK Sharri
- 19 Prill 2018 (Hotel Sharri, Prizren/Prevallë): regjistrimi, analiza + vlerësimi i gjendjes aktuale në PK Sharri, zgjerimi i grupit të punës; praktikat më të mira nga vendet e BE-së;
- 13 Nëntor 2018: Vizitë në terren në Prevallë;
- 15 Nëntor: Takim me komunën e Prizrenit;
- 20 Dhjetor: Takimi me Parkun Kombëtar dhe komunitetin lokal në Prevallë

Rezultatet nga punëtoritë dhe takimet janë të integruara në këtë raport.

2.3 Arsyetimi

Neni 7 i Udhëzimit Administrativ për PDR-të kërkon një raport arsyetimi për hartimin e një PDR-je. Synimi është që të kursejnë paratë e taksapaguesve. Megjithatë, gjithashtu thuhet:

5. Asnjë Raport i Arsyetimit nuk është i nevojshëm për hartimin e Planeve të Detajuara të Rregullative që lidhen me nevojat e mëposhtme:

5.1. Planifikimi dhe rindërtimi pas katastrofës; ose

5.2. Është parashikuar një Plan i Detajuar Rregullativ dhe hartimi i tij është miratuar në Planin Zhvillimor Komunal ose në Hartën e Zonimit Komunal.

Meqë nevoja për Zhvillimin e Planeve Rregullative Urbane është paraparë/përmendur në PZhK të Prizrenit dhe gjithashtu në Planin Hapësinor të PK Sharri, plotësohet kushti 5.2.

Për më tepër, duke ndjekur TeR të kësaj detyre në kuadër të PMK-së, Komponenti 3, Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor propozoi/kërkoj Hartimin e 4 Planeve Rregullative në Parqet Kombëtare.

Megjithatë, një arsyetim për përzgjedhjen e 4 zonave pilot u bë edhe në një nga punëtoritë (08 Nëntor 2017 + 09 Nëntor 2017, mbajtur në Hotel Magra, Bogë). Gjatë kësaj punëtorie, zona e Prevallës u përzgjodh..

Zona Potencial	Kriteret e përzgjedhjes / arsyetimi
PK Sharri	
Prevalla	<p>Zona është në zonën III</p> <p>Zona ka një potencial të lartë për zhvillimin e turizmit</p> <p>Tashmë infrastruktura ekzistuese dhe disa aktivitete vazhdojnë</p> <p>Një Plan Rregullativ Urban u zbatua në vitin 2006, por nuk është më i vlefshëm</p> <p>Ka ide dhe plane për investime</p> <p>Ekziston kërkesa e Komunës së Prizrenit dhe zona është planifikuar për zhvillim turistik në PZhK të Prizrenit</p>

2.4 Qëllimi

Qëllimi është të përgatisë Plane Rregulativ si një shembull për të ardhmen dhe zonat e tjera në Parkun Kombëtar Sharri. Pas UA, një PDR është:

- *Krijimi i kushteve për rregullimin e hapësirës në pjesë të veçanta të zonave apo zonave të planifikuara, duke përfshirë kushtet e ndërtimit. Kushtet për rregullimin e hapësirës janë më të detajuara se kushtet e përcaktuara në Hartën Zonuese Komunale dhe dokumentet tjera të planifikimit hapësinor të nivelit më të lartë.*
- *Krijimi i një kornize për investime kapitale dhe projekte komplekse, duke përfshirë integrimin e zhvillimit me infrastrukturën teknike, rrugore, publike dhe sociale.*

3 Zona e Planifikimit

Zona e planifikimit në fjalë quhet **Prevallë**; gjendet në Komunën e Prizrenit dhe është pjesë e luginës së Zhupës; ajo është gjithashtu e vendosur në Parkun Kombëtar Sharri. Zona është përcaktuar si Zona III brenda kufijve të Parkut Kombëtar të Sharrit, megjithatë, për këtë Plan Rregullativ, zonat e planifikimit u zgjeruan (bazuar në rezultatet e punëtorisë), sepse ka ndërtesa ekzistuese jashtë zonës III. Detajet janë paraqitur në:

- Harta 1 (a-d): Gjendja ekzistuese e Zonës së planifikimit duke përfshirë kufijtë, kufijtë e Parkut Kombëtar, orthofoto, përdorimi i tokës, ndërtesat dhe rrugët ekzistuese;
- Harta 2 - Kadastri dhe pronësia e tokës: Hartë me parcela kadastrale private dhe publike brenda zonës së planifikimit.

Fotografitë nga zona në vitin 2018

3.1 Analiza socio-ekonomike

Pasi që zona e planifikimit është e vendosur në Komunën e Prizrenit, Plani Zhvillimor Komunal (PZhK) i Prizrenit është një dokument përkatës; sipas përkufizimit në Ligjin për Planifikimin Hapësinor, është një "plan multi-sektorial që përcakton qëllimet afatgjata të zhvillimit ekonomik, social dhe hapësinor". Informacioni në këtë kapitull bazohet gjerësisht në PZhK të Prizrenit.

Të dhënat mbi rrjedhat e migracionit tregojnë se migrimi në Prizren është në një drejtim - nga Prizreni, pothuajse në të gjitha fshatrat e komunës. Bazuar në intervistat duket se ka pasur kryesisht tri migrime të mëdha në vitet 1950, 1970 dhe 1990. Fillimi i viteve '50 mund t'i përgjigjet periudhës globale të rizhvillimit dhe industrializimit pas Luftës së Dytë Botërore. Prizreni është ndikuar gjatë këtyre viteve me një migrim të përgjithshëm jashtëm. Fluksi tjetër i migrimit të popullsisë lidhet edhe me industrializimin, veçanërisht për shkak të fluksit të madh të Gjermanisë në vitet 1970. Ky migrim është përshpejtuar në vitet 1990 kur situata politike u përkeqësua në Kosovë.

	1971	1981	1991	2008	2011
Banorët në Komunën e Prizrenit	97714	134526	200776	240000	n.a.

Papunësia e lartë dhe mungesa e mundësive të shoqëruara me trazirat e viteve 1990 dhe konflikti në vitin 1999 kanë shtuar modelet tradicionale të lëvizjes. Kosova ka përjetuar dhe vazhdon të përjetojë migrime të konsiderueshme të popullsisë. Pjesa më e madhe e kësaj është vërejtur në zhvendosjen nga zonat rurale në ato urbane anembanë Kosovës, si dhe në emigrimin jashtë vendit. Shumë emigrantë jetojnë jashtë vendit, kryesisht duke u kthyer në Kosovë gjatë verës. Më shumë se 90% e popullsisë në Komunën e Prizrenit janë Shqiptarë.

Sipas PZhK, Vizioni për Prizrenin është që të ketë një pozitë qendroer si një qendër moderne kulturore turistike e cila është e lidhur me vlerat natyrore të Maleve të Sharrit. Kjo përfshin qëllimin e zhvillimit të turizmit malor dhe kulturor, lidhur me mbrojtjen e trashëgimisë kulturore, historike dhe natyrore. Qëllimet e mëtejshme janë ngritja e vetëdijes për ruajtjen e trashëgimisë natyrore dhe përmirësimi i bashkëpunimit profesional dhe qeveritar në drejtim të menaxhimit të trashëgimisë natyrore. Sa i përket zhvillimit ekonomik, PZhK-ja thekson se aktivitetet e përshtatshme turistike si turizmi dimëror, turizmi shëndetësor dhe eko-turizmi do të krijohen dhe zhvillohen.

PZhK-ja thotë se zonat turistike natyrore janë Lugina e Zhupës (ku ndodhet Prevala) dhe Malet e Sharrit. Zona ka potencial për turizëm natyror, kampe dhe sporte në terren, por mund të përfshijë edhe hotele, motele, zona kampingu, kampe për vëzhgues, objekte sportive, restorante, objekte socio-kulturore, parqe, zona rekreative dhe parqe shëndetësore.

Pjesa lindore e komunës së Prizrenit quhet Zhupa dhe përfshin zonën e Prevallës. Është një rajon malor ku gjeografia e këtij rajoni ka një potencial të madh për blegtori, pylltari dhe zhvillim të turizmit, ku këto potencialë mundësojnë zhvillimin ekonomik të këtij rajoni. Ekonomia e rajonit është kryesisht e bazuar në bagëti. Këtu vjen kultivimi i enëve, deleve dhe dhive si dhe bletarisë. Toka është shumë pjellore dhe mund të rritet shumë lloje të frutave dhe perimeve. Ky rajon ka shumë burime natyrore që mund të përdoren në prodhim. Megjithëse ka potenciale të larta blegtorale, aktivitete mbështetëse për pyjet dhe blegtorinë, papunësia mbetet një nga problemet kryesore në rajon.

Zhupa ka potencial, por mungon infrastruktura dhe investimet për prodhim. Aktivitetet e prodhimit janë vetëm për nevojat e tyre familjare.

Turizmi është një nga potencialet më të mëdha të rajonit, veçanërisht për zhvillimin e turizmit malor dhe shëndetësor në Malet e Sharrit. Parku Kombëtar Sharri është një aset i rëndësishëm natyror. Potenciali i turizmit është i lidhur ngushtë me pozitën gjeografike të vendit, si dhe burimet e pasura natyrore, prosperitetin me objekte kulturore dhe historike dhe folklorin e pasur. Megjithatë, ka mungesë të hoteleve dhe objekteve të shërbimit për zhvillimin e turizmit.

Prevalla është gjithashtu një vend i njohur për zhvillimin turistik. Llojet e turizmit në Prevallë janë: turizmi malor, dimri, turizmi veror, aktivitetet e natyrës, turizmi shëndetësor, ekskursionet turistike.

Sidoqoftë, në Prevallë nuk ka infrastrukturë adekuatë turistike dhe zhvillimi deri më tani është improvizuar dhe krijuar vetëm për përdorime "të përkohshme" (shtëpi pushimi, restorante, motele, tenda). Sigurimi i shërbimeve për turistët është bërë nga shërbimet e varfra dhe të paplanifikuara, dhe jo sipas kriterëve të zhvillimit të qëndrueshëm.

Prevalla ka sistemin e saj lokal të furnizimit me ujë, duke furnizuar me ujë disa hotele dhe shërbime të vendosura atje. Zona është e furnizuar pamjaftueshëm me energji elektrike.

Asnjë banor i përhershëm nuk qëndron në Prevallë dhe nuk ka infrastrukturë sociale apo shëndetësore, asnjë shkollë, asnjë industri dhe vetëm pak bujqësi.

Qasja në Prevallë është shumë e mirë, sepse ndodhet në rrugën rajonale R115 nga Prizreni në Shtërpce.

Në vitin 2006, Kuvendi Komunal i Prizrenit ka hartuar një Plan Rregullativ Urban për Zonën e Prevallës, e cila nuk është më e vlefshme, pasi një numër shtëpish janë ndërtuar pas asaj në kundërshtim me këtë plan. Kjo do të thotë që ndërtimi dhe zhvillimi i pakontrolluar po rritej. Zhvillimi i paplanifikuar dhe i pakontrolluar brenda Parkut rezultoi me probleme të ndryshme, si p.sh. furnizimi me ujë të pijshëm, shkarkimi i ujërave të zeza, grumbullimi i mbeturinave dhe shërbime të tjera dhe më tej përdorimi i materialeve të papërshtatshme ndërtimore për zonat malore, ndërtimi i gardheve etj.

Pranë PZhK-së së Prizrenit Plani Hapësinor për Parkun Kombëtar Sharri (2013) është një dokument i rëndësishëm për zonën në fjalë. Ai shpjegon se si Parku Kombëtar Sharri është i strukturuar në tri lloje të fushave të mbrojtjes së mjedisit. Zona e parë është definuar si rezerva rreptësisht natyrore ku nuk duhet të ketë aktivitete ekonomike, por vetëm shtigje për këmbësorë për vizitorët. Në zonën e dytë, parashikohet zhvillimi i kufizuar ekonomik ku infrastruktura teknike duhet të krijohet vetëm për transportin e skiatorëve dhe aktiviteteve të tjera turistike.

Zhvillimi dhe aktivitetet ekonomike janë propozuar në **zonën e tretë** duke respektuar termat dhe konceptet e qëndrueshmërisë. Këto aktivitete përfshijnë turizëm sportiv, turizëm veror dhe dimëror, turizëm shëndetësor, ekoturizëm, turizëm rural dhe kulturor, turizëm kërkimor dhe turistik, turizëm alpin dhe turizëm për çiklizëm. **Prevalla ndodhet në një Zonë të tillë III, e caktuar për zhvillim brenda kornizave të caktuara.**

Vizioni i planit është përcaktuar në tre deklaratat e mëposhtme:

- Një Park i menaxhuar me kujdes për brezat e ardhshëm, me biodiversitet, peizazhin karakteristik, vendbanimet përreth dhe kulturën tradicionale të jetesës që vlerësohet, ruhet dhe zhvillohet
- Një park ku fitimi është krijuar nga aktivitetet ekonomike dhe turistike në favor të komunitetit dhe mbrojtjes së mjedisit
- Një park me qasje të lehtë që krijon mundësi dhe kënaqësi për turistët, rekreacion, sport, kërkime dhe aktivitete kulturore në çdo kohë.

Qëllimet kryesore nga Plani Hapësinor i Parkut Kombëtar Sharri për Prevallën:

- Ndërtimi i një pike hyrëse kryesore në Parkun Kombëtar në Prevallë
- Hartimi i një PRU - Plani Rregullativ Urban për Qendrën Turistike Prevallë
- Ndërtimi i një qendre sportive/turistike në Prevallë, sipas planit rregullativ

3.2 Mjedi dhe Natyra

Siç është shpjeguar dhe përshkruar më parë, trashëgimia natyrore është me rëndësi të madhe ekonomike për zonën e Prevallës, me një potencial të madh të zhvillimit turistik.

Për fat të keq, humbja e trashëgimisë natyrore është e dukshme dhe shkaqet janë të ndryshme: ndërtimet kaotike afër zonave të trashëgimisë natyrore, prerjet e pakontrolluara të pyjeve, erozionin, shkatërrimin e monumenteve të çmuara natyrore, ndotjen e zonave kryesisht turistike, të gjitha për shkak të joefikasitetit të organeve drejtuese për mbrojtjen e trashëgimisë natyrore në përputhje me kriteret ndërkombëtare dhe lokale, si dhe ndërgjegjësimin e ulët të popullsisë për ruajtjen e zonave të mbrojtura si një potencial për zhvillimin e turizmit dhe ekonomisë së vendit.

Me karakteristikat e tij të pasura natyrore, si sipërfaqja topografike, klima dhe pronat hidrologjike, si dhe biodiversiteti i florës dhe faunës, parku kombëtar është përcaktuar si qendër e kërkimit shkencor dhe edukativ në shkencat natyrore dhe zhvillimin rural ekonomik dhe ekoturizmin. Por parku është në rrezik të lartë të ndotjes dhe degradimit të mjedisit si rezultat i përdorimit të paarsyeshëm të burimeve natyrore, si dhe prerjes ilegale të pyjeve dhe nivelit të lartë të erozionit.

Parku Kombëtar Sharri ka vlera botanike, kafshësh, ekologjike, turistike, rekreative, sportive, edukative dhe kulturore. Parku është shumë i pasur në biodiversitet jo vetëm për Kosovën, por edhe për rajonin e Gadishullit Ballkanik dhe përfaqëson një thesar të pasurive të bimëve ku disa prej tyre janë endemike, të rralla ose të rrezikuara nga shfarosja.

Parku Kombëtar është i një rëndësie të veçantë për të siguruar mbrojtjen e diversitetit gjeologjik dhe gjeomorfologjik të rajonit dhe biodiversitetit, duke përfshirë burimet e pasura të ujit dhe llojet endemike të rajonit.

Territori i Parkut Kombëtar Sharri përfshin disa rezerva natyrore të kufizuara (zona I) afër Prevallës:

- Maja e Arnenit me pyje me bredh (*Pinetus heldreichii*), ndodhet në Prevallë (pjesa lindore e Oshlakit). Ajo u vendos nën mbrojtje në vitin 1960, me një sipërfaqe prej 30 ha. Kjo zonë ka pyje endemike dhe relike të *Pinus heldreichii*. Kjo rezervë kërkon mirëmbajtje adekuate për mbrojtjen e vlerave (duke marrë parasysh një zjarr të madh disa vjet më parë), përndryshe ajo do të humbasë vlerën e saj si rezervë e mbrojtur natyrore.

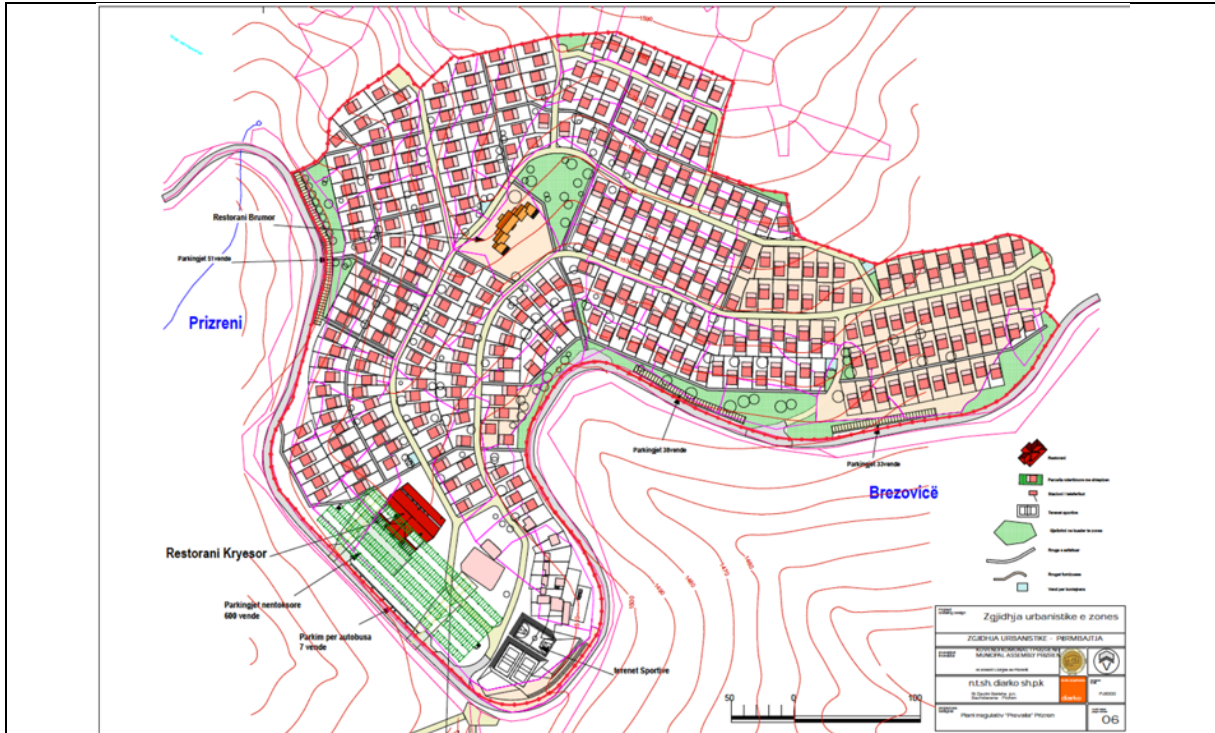
- Malet e Oshlakit janë në perëndim të Prevallës dhe janë shtëpi për lloje të rralla të florës dhe faunës. Një pjesë e kësaj zone, e quajtur Rezerva Natyrore "Oshlak" (Zona I), që mbulon 20 ha, me pyjet Seslerio - Pinetum heldreichii, të vendosura në pjesën perëndimore të malit u shpall një rezervë natyrore në vitin 1960. Me përjashtim të pyjeve me pisha, rezervimi i Oshlakut përfshin gjithashtu lloje të caktuara endemike të florës dhe relikte. Rezervuari i Oshlakit është mjaft i rëndësishëm edhe në aspektin ornito-faunal, pasi ai përfaqëson një habitat të llojeve të caktuara të zogjve, të specifikuar në Shtojcën I të Direktivës së Zogjve dhe gjithashtu llojet e zogjve që janë në Listën e Kuqe të IUCN-së. Hulumtimet në këtë rajon tregojnë se kjo zonë e Parkut Kombëtar ka vlera të rëndësishme natyrore dhe shkencore. Pjesë e biodiversitetit të pasur janë bimët e shumta endemike.
- Livadhi i mbretit - Liqeni i Jazhincës - ndodhet në jug lindje të Prevallës, nën krye të Bistarit. Përveç liqenit, zona ka komunitete të rëndësishme bimore.

3.3 Vlerësimi i gjendjes ekzistuese

Ky kapitull bazohet në rezultatet e punëtorisë me palët e interesuara. Gjithashtu **jep vlerësim dhe komente** bazuar në përvojën ndërkombëtare dhe praktikën më të mira, si dhe në Planin Hapësinor për PK Sharri (2013). Një vlerësim i parë dhe mjaft i përgjithshëm lidhur me objektivat e Planit Hapësinor për PK Sharri të specifikuar në kapitullin 4.1 është paraqitur këtu:

Vendbanimet dhe Infrastruktura:

Tema	Vlerësimi
Plani Rregullativ Urban (PRU) është zhvilluar në vitin 2006 por nuk është më i vlefshëm	Ky plan mbulon pjesën veriore të Zonës III (në veri të rrugës rajonale nga Prizreni në Shtërpçë); pjesë të planit janë zbatuar; megjithatë, ky plan nuk respekton zonën III të Parkut Kombëtar Sharri; si pasojë, disa ndërtime janë bërë në Zonën II; disa ndërtime nuk janë sipas planit.
Rreth 200 ndërtime ekzistojnë dhe shumë janë pa leje	
Ndërtimet ekzistuese deri në një farë mase sipas planeve	
Ndërtimet ekzistuese janë jashtë zonës 3 dhe në zonën 2 të PK-ve	
Nevojitet urgjentisht plani rregullativ	

Plani i mësipërm është zhvilluar si pjesë e PRU 2006

Kjo hartë tregon situatën me fotografi ajrore nga 2016: është e qartë se ka efekte nga PRU por gjithashtu që PRU tejkalon Zonën III të Parkut Kombëtar Sharri

Tema	Vlerësimi
Zona mund të arrihet lehtë përmes rrugës nga Prizreni, e cila vazhdon në Shtërpçë	Ky është një parakusht i mirë për zhvillimin turistik
Ekziston furnizimi me energji elektrike për zonën	Sipas deklaratave të palëve të interesit lokalë, furnizimi me energji elektrike nuk është i mjaftueshëm për zhvillim të mëtejshëm dhe duhet të përmirësohet
Ka Infrastrukturë të paplanifikuar (rrugë të pashtruara, energji elektrike, ujë, kanalizim)	Infrastruktura u improvizua me zhvillime të paplanifikuara dhe duhet të menaxhohet në të ardhmen së bashku me zhvillimin e planifikuar
Mungesa e trotuareve	
Mungesa e parkimit	Është shumë e rëndësishme që të ketë disa zona parkimi për të ardhmen
Mungesa e shërbimeve sociale (Ambulanca, Emergjencia, Qendra e Informacionit, Stacioni i Policisë etj.)	Është e rëndësishme që të ketë shërbime të mjaftueshme sociale në vend
Mungesa e menaxhimit të mbeturinave	Është shumë e rëndësishme që në të ardhmen të ketë disa pika grumbullimi të mbeturinave me menaxhim funksional të mbeturinave
Mungesa e një piste të duhur të skijimit	Në pjesën jugore mund të vendosen 2 ashensorë të vogël skijësh për turizëm dimëror

Aspektet Mjedisore

Tema	Vlerësimi
Zona është një atraksion i madh turistik për shkak të peizazhit	Prevala ka një bazë të mirë për zhvillimin turistik, sepse është një pikëpamje e shkëlqyer dhe ofron pamje në disa pjesë të maleve të Sharrit
Ekziston një ndikim i fortë njerëzor në zonë dhe degradim i natyrës	Për shkak të faktit se ekzistojnë aktivitete të pakontrolluara në zonë, ka edhe efekte negative në mjedis: Ndërtime, mbeturina, kanalizime, munges parkimi, pa udhërrëfyes për vizitorët

Situata socio-ekonomike

Tema	Vlerësimi
Pronat private dhe publike ekzistojnë	
Aktivitete në këtë zonë: hotele, restorante, bujtina, tregje dhe një ski-ashensor (punon gjatë dimrit), shitja e produkteve bujqësore si djathi dhe mjalti	Zona është e gjallë dhe e përshtatshme për zhvillimin turistik siç është shpjeguar tashmë; Ka potencial të mirë për zhvillimin e turizmit dhe për këtë arsye edhe për krijimin e vendeve të punës dhe perspektivave ekonomike për njerëzit lokalë; përpjekjet e përbashkëta të të gjitha niveleve administrative (Komuna, Parku Kombëtar dhe Ministria e Mjedisit) janë të nevojshme për të udhëhequr zhvillimin në një drejtim të qëndrueshëm
Punësimi është kryesisht në hotele, shërbime dhe një lloj i vogël mallrash nga banorët e zonës. Turistët po ndikojnë në zhvillimin ekonomik të zones	
Struktura demografike e turistëve është e të gjitha moshave dhe kjo zonë përdoret për qëllime rekreative, sportive, shëndetësore dhe qëllime të tjera.	
Një fermë e qumështit është ende aktive dhe kafshët po përdorin dhe po kalojnë në pjesë të zones	

4 Skenarët dhe Korniza Zhvillimore (Objektivat)

4.1 Objektivat për Zhvillimin Hapësinor

Plani Hapësinor për Parkun Kombëtar Sharri (2013) ofron një Deklaratë për Vizionin e cila mund të krahasohet me përvojat nga Parqet e tjera në vendet e BE-së:

- Parku i menaxhuar me kujdes për brezat e ardhshëm, Parku i diversitetit biologjik, specialitetet e peizazhit, vendbanimet dhe mënyrat e jetesës tradicionale që vlerësohen, mbrohen dhe zhvillohen;
- Parku në të cilin përfitimet ekonomike do të shërbejnë në interesin e mbrojtjes së mjedisit dhe komunitetit të tij;
- Park i aksesueshëm, duke u ofruar vizitorëve kënaqësi të përhershme dhe mundësi rekreative, sportive, kulturore dhe aktivitete kërkimore shkencore.

Plani Hapësinor për Parkun Kombëtar Sharri (2013) ofron disa qëllime; këtu paraqitet një nënset i qëllimeve përkatëse:

- Qëllimi 2: Mbrojtja, ruajtja dhe përdorimi i trashëgimisë natyrore dhe kulturore në park dhe përreth Vendbanimet:
 - Mbrojtja dhe ruajtja e biodiversitetit të parkut;
 - Ofrimi i ekzistencës fizike dhe ruajtja e autenticitetit të plotë të zonave dhe ndërtesave të trashëgimisë kulturore;
 - Ofrimi i infrastrukturës së nevojshme për zonat dhe objektet e trashëgimisë kulturore.
- Qëllimi 3: Ndikimet e ndërsjella në mes të Parkut dhe vendbanimeve brenda dhe përreth Parkut:
 - Zhvillimi i planifikuar dhe i kontrolluar në zonat brenda dhe përreth Parkut;
 - Bashkëpunimi ndërkomunal për zhvillimin rural ndërmjet komunave në të cilat shtrihet Mali i Sharrit;
 - Mbështetje për vendbanimet rreth Parkut në prodhimin e një ofertë turistike, dhe ofrimin e eko-produkteve tradicionale;
 - Ofrimi i shërbimeve publike cilësore për strehim të përkohshëm brenda Parkut dhe vendbanimeve përreth;
 - Rritja e ndërgjegjësimit për ruajtjen e kulturës tradicionale të komuniteteve që jetojnë në Park dhe aktivitetet që ndikojnë në zhvillimin e ekoturizmit.
- Qëllimi 4: Zhvillimi i qëndrueshëm ekonomik i Parkut
 - Partneritetet publiko-private për tërheqjen e investimeve të reja për objektet rekreative;
 - Krijimi i objekteve monitoruese dhe mbikëqyrëse për Parkun;
 - Të hyrat nga përdorimet ekologjike të Parkut;
 - Përfshirja e temave të industrisë së turizmit në kurrikulat e arsimit.
- Qëllimi 6: Zhvillimi i infrastrukturës teknike:
 - Një akses të përmirësuar përmes shtigjeve dhe rrugëve për të gjitha zonat e Parkut që janë të përshtatshme dhe ja vlejné për tu vizituar;
 - Ofrimi i transportit publik dhe vend parkime të mjaftueshëm;

- Ofrimi i furnizimit të pandërprerë të energjisë elektrike për Parkun dhe vendbanimet përreth tij;
- Krijimi i një sistemi publik të ujësjellësit dhe kanalizimit brenda Parkut dhe vendbanimeve përreth tij;
- Ofrimi i shërbimeve postare dhe të telekomunikacionit për Parkun dhe vendbanimet përreth tij;
- Menaxhim efikas i mbeturinave.

4.2 Skenarët për Zhvillim

Në këtë kapitull paraqiten dhe vlerësohen disa skenarë. Skenarët përdoren gjerësisht në planifikimin hapësinor, sepse për të mbështetur zhvillimin e qëndrueshëm me planifikimin hapësinor lokal, është e nevojshme që të ketë disa perspektiva për zhvillimin e ardhshëm; për shembull, nëse popullata në një komunë po rritet me shpejtësi, hapësira për ndërtim banimi në zona të përshtatshme do të jetë e nevojshme.

Megjithatë, çështja e parashikimit të skenarit të ardhshëm në zhvillimin hapësinor është një çështje mjaft komplekse. Ekzistojnë metoda të shumta për zhvillimin e skenarit dhe përvoja personale ka treguar se një qasje mund të rekomandohet për përdorim praktik:

1. Zero-Skenari: zhvillimi që do të zhvillohet nëse nuk ka plan;
2. Skenari i Zhvillimit të Qëndrueshëm: një zhvillim të qëndrueshëm dhe miqësor ndaj mjedisit, bazuar në një plan që është zhvilluar në bashkëpunim të ngushtë me palët e interesuara lokale, është në kuadër të objektivave dhe strategjive të dokumenteve në nivele më të larta dhe bazohet në përvojat nga parqet e tjera kombëtare shumë të zhvilluara;
3. Skenari i investimeve prej “20 Milion Euro”¹: Disa Hotele me disa kate, të projektuara në stilin modern, por edhe shtëpi të shumta të vogla do të ndërtohen; e gjithë zona e zonës III do të përdoret për ndërtim dhe infrastrukturë.

Në kapitullin vijues, këto tre skenarë përshkruhen në bazë të një sërë kriteresh; pas përshkrimit një vlerësim i skenarëve bazohet në objektivat e lartpërmendura në kapitullin e mëparshëm, të cilat rrjedhin nga Plani Hapësinor i PK Sharri dhe gjithashtu bazuar në praktikatat më të mira nga vendet e BE-së. Së fundi, duhet të përmendet se skenarët gjithmonë bazohen në supozime.

¹ We are using this “20 Million Euro” metaphor, because one of the local stakeholders was using this term during discussions.

4.2.1 Përshkrimi i Skenarëve

Skenari	Indikatorët	Përshkrimi
Skenari Zero	Procesi i zhvillimit	Jo të koordinuar, që çon në konflikte midis palëve të interesit në nivele të ndryshme dhe ka ndikim negativ në mjedis
	Ndërtimi	Zhvillimi i pakontrolluar; disa shtëpi më të vogla dhe disa më të mëdha mund të ndërtohen pa ndonjë standard për ndërtim
	Qendra e kujdesit shëndetësor	-
	Kampingu	Shtëpitë e lëvizshme dhe karavanët mund të përdoren dhe të parkohen në zonë
	Rrugët	Rrugët do të ndërtohen individualisht
	Mbeturinat	Nuk ka të ngjarë të ketë menaxhim të koordinuar të mbeturinave
	Menaxhimi i ujit të pijshëm	Zgjidhje individuale për përdorim të ujit të freskët
	Menaxhimi i ujërave të zeza	Zgjidhje individuale për trajtimin e ujërave të zeza, me siguri tanket individuale të ujërave të zeza
	Ngrohja e shtëpive	Jo i koordinuar, zgjidhje individuale
	Parkingu	Jo i koordinuar, zgjidhje individuale
	Elektriciteti	Jo i koordinuar, zgjidhje individuale
	Infrastruktura sociale	Asnjë infrastrukturë sociale
	Infrastruktura turistike	Disa ski-lifta të vogël
Skenari i zhvillimit të Qëndrueshëm	Procesi i zhvillimit	Zhvillimi i planifikuar në bashkëpunim me palet e interesuara dhe nivelet administrative
	Ndërtimi	Zhvillimi i planifikuar; ndërtesa të vogla tipike, hotele dhe restorante bazuar në kriteret të përcaktuara në mënyrë strikte në zonat e parapara
	Qendra e kujdesit shëndetësor	Qendra shëndetësore e kombinuar me zonën e gjelbër në një zonë të paraparë
	Kampingu	Kamping në zonën e paraparë nga Prilli deri në Tetor me menaxhim të rreptë
	Rrugët	Zhvillimi i planifikuar i rrugëve
	Mbeturinat	Menaxhimi qendror i mbeturinave në koordinim me komunat
	Menaxhimi i ujit të pijshëm	Zgjidhje qendrore për përdorimin e ujit të freskët
	Menaxhimi i ujërave të zeza	Zgjidhje qendrore për trajtimin e ujërave të zeza
	Ngrohja e shtëpive	Sistemi i ngrohjes qendrore; përdorimi i energjisë diellore (solare)
	Parkingu	Disa zona parkimi të parapara në plan
	Elektriciteti	Përmirësimi i gjendjes ekzistuese
	Infrastruktura sociale	Qendra informative, tregje, dyqane me produkte vendore
	Infrastruktura turistike	2 ski-lifta të vogla në dimër
Skenari i investimeve	Procesi i zhvillimit	Ndërtimi i pakontrolluar i disa hoteleve

Skenari	Indikatorët	Përshkrimi
"20 milion euro"		të mëdha me madhësi dhe stil të ndryshëm
	Ndërtimi	Disa ndërtime të mëdha me shumë kate, ndërtime të dizenuara në stilin modern
	Kampingu	Kamping I pakkontrolluar
	Rrugët	Rrugët janë planifikuar dhe ndërtuar për nevojat e hoteleve
	Mbeturinat	Menaxhimi qendror i mbeturinave
	Menaxhimi i ujit të pijshëm	Çdo hotel ka një zgjidhje individuale
	Menaxhimi i ujërave të zeza	Çdo hotel ka një zgjidhje individuale
	Ngrohja e shtëpive	Çdo hotel ka një zgjidhje individuale
	Parkingu	Disa zona parkimi të lidhura me hotelet
	Elektriciteti	Sipas nevojave të hoteleve
	Infrastruktura sociale	Integruar në hotele, por gjithashtu qëndrojnë për shitjen e produkteve jashtë hoteleve
	Infrastruktura turistike	Disa ski-lifta

4.2.2 Vlerësimi i skenarëve të propozuar

Në këtë kapitull, vlerësimi i katër skenarëve përsëri jepet në një **shkallë/kategori** krahasuar me deklaratën e vizionit dhe qëllimet përkatëse të përshkruara në Planin Hapësinor për Parkun Kombëtar Sharri:

Nuk ka konformitet	Pothuajse asnjë konformitet	Pak konformitet	Konformitet i mire	Konformitet i lartë
--------------------	-----------------------------	-----------------	--------------------	---------------------

Katër skenarët që janë përshkruar më lart, do të vlerësohen shkurtimisht këtui:

Vizioni / Qëllimi	Skenari Zero	Skenari i zhvillimit lokal	Skenari i investimeve të mëdha
Në përputhje me Deklaratën e Vizionit	Pothuajse asnjë konformitet	Konformitet i lartë	Nuk ka konformitet
Qëllimi 2: Mbrojtja, ruajtja dhe përdorimi i trashëgimisë natyrore dhe kulturore	Nuk ka konformitet	Konformitet i lartë	Nuk ka konformitet
Qëllimi 3: Ndikimet e ndërsjella ndërmjet Parkut dhe vendbanimeve	No conformity	Konformitet i lartë	Pak konformitet
Qëllimi 4: Zhvillimi i qëndrueshëm ekonomik	Pak konformitet	Konformitet i lartë	Pothuajse asnjë konformitet
Qëllimi 6: Zhvillimi i infrastrukturës teknike	Pothuajse asnjë konformitet	Konformitet i lartë	Pak konformitet

Kjo tabelë e bën të qartë se skenari "Zhvillimi i Qëndrueshëm" është opsioni i preferuar. Bazuar në këtë, kapitujt e mëposhtëm përshkruaj kornizën e zhvillimit.

Brenda skenarit nr. 2 si zgjidhje të qëndrueshme afatgjata për zhvillimin e turizmit sipas rregullimit të fshatrave turistike duke përdorur kapacitetet e ofruara nga Prevalla si zonë turistike - me kapacitete për trajtim mjekësor. Sipas këtij skenari do të kemi zhvillim të mjaftueshëm të kapaciteteve hoteliere dhe aktiviteteve tjera rekreative, duke përfshirë zhvillimin e infrastrukturës në vijim (Rrjeti Rrugor, Furnizimi me Ujë, Rrjeti i Energjisë Elektrike, Rrjeti i Ujërave të Zeza dhe shërbimet tjera).

Skenari i Zhvillimit të Qëndrueshëm ofron një ekuilibër në shpërndarjen e aktiviteteve hoteliere dhe rehabilituese në të gjithë zonën, duke formuar konceptin e mbështetjes së zhvillimit të periferisë dhe pronës private, ndërsa pronat publike kryesisht përdoren për shoqërimin e infrastrukturës. Ky zhvillim është koncepti i integritetit të pronave në periferi të zonës duke siguruar që thelbi i zonës (prona private dhe publike) të ruhet dhe të jetë e paprekur vetëm për aktivitete rekreative dhe sportive.

- Ndarja në zonat e ndërtimit krijon mundësinë e zhvillimit të dy formave për ndërtesat e banimit: Shtëpitë që janë ndërtuar në përputhje me planin e vjetër me P + 1/2. Këto objekte vazhdojnë të ndërtohen në parcela me një sipërfaqe prej 2.7 deri në 3 ari.
- Ndërsa forma e dytë është ajo e Villave që mund të ndërtohet me P + 1, por parcelat në të cilat vilat janë planifikuar të ndërtohen nuk duhet të jenë më pak se 5 ari.

4.3 Koncepti i Zhvillimit Hapësinor

Zona ka një potencial të lartë për zhvillimin eko-turistik, sepse:

- Është vendosur në rajonin e bukur malor në pjesën e jashtme të PK Sharri në Zonën III për zhvillim;
- Ka një lidhje të mirë rrugore me Prizrenin dhe me Kaçanikun;
- Prevalla është themeluar tashmë si një zonë turistike e mirënjohur dhe e vizituar mirë;
- Ka fshatra në mjedis që mund të mbështesin zonën me produkte vendore;
- Ka disa palë të interesuara të cilët janë të gatshëm të investojnë;
- Prevalla është një pikënisje e mirë për turizëm veror dhe dimëror dhe rekreacion në Parkun Kombëtar;

E gjithë kjo e bën të qartë se zona është shumë e përshtatshme për zhvillimin e mëtejshëm turistik, bazuar në aktivitetet lokale. Kjo duhet të kontribuojë në zhvillimin ekonomik lokal.

Korniza për zhvillim është që të ketë një maksimum të shtëpive të vogla të reja për akomodimin e turistëve (rreth **218** shtretër); Shtëpitë e reja për akomodimin e turistëve duhet të ndërtohen në pronat private të pronarëve të tokës lokale (kryesisht në pjesën veriore të Zonës III). Këto objekte nuk duhet të kenë më shumë se 1 + 1 kate, duke përfshirë kuzhinë dhe banjo të vogël, të projektuar me dy çati të njëanshme dhe duhet të ndërtohen në stilin tradicional nga druri dhe gurët; madhësia maksimale e ndërtesave nuk duhet të jetë më shumë se 60-70 m².

13 Hotele, restorante, apo kafene (rreth **474 dhoma, 948** shtretër)

2 Qendra Shëndetësore Mjekësore (rreth. **140** shtretër)

5 Zona e tregut për produktet vendore

Parking për më shumë se **2000** automjete

zona publike e gjelbër për skarë, kampe dhe aktivitete të kohës së lirë

qendra e informacionit dhe infrastruktura e nevojshme për ujë, energji, mbeturina etj.

Kampingu do të lejohet nga Prilli deri në Tetor në zonën e paraparë. Nga Nëntori deri në Mars të gjitha pajisjet për kamping duhet të hiqen dhe zona mund të përdoret për turizëm dimëror.

Nuk janë parashikuar shtëpi rezidenciale për qëndrim të përhershëm.

Dy ski-lifta mund të instalohen gjatë sezonit të dimrit në zonën e kampingut.

Sipas skenarit nr. 2 (Zhvillimi i Qëndrueshëm), shfrytëzimi i sipërfaqeve është planifikuar si në tabelën e mëposhtme:

Kodi	Përshkrimi	Pronësia	Zona	Kate	Sipërfaqja totale	Dhoma	Parcela
1	Motel P+1	Private	990	2	1979.64	40	0
2	Tualet publik	Publike	91	1	90.76	0	0
3	Qendra e Informacionit	Publike	97	1	97.1	0	0
4	Tregjet	Private	3615	1	3614.91	0	0
5	Sipërfaqja e ndërtimit	Private	5878	1	5878.11	0	0
6	Hapësira e gjelbër	Publike	631	1	631.28	0	0
7	Mbledhja e mbeturinave	Publike	16	1	15.61	0	0
9	Mbledhja e mbeturinave	Publike	8	1	7.85	0	0
10	Tualet publik	Publike	8	1	8.5	0	0
11	Hapësira e gjelbër	Publike & Private	12286	1	12286.36	0	0
12	Hapësira e gjelbër	Publike & Private	855	1	855.09	0	0
13	Sipërfaqja e ndërtimit	Private	9272	1	9272.01	0	0
14	Parking	Publike	2916	1	2916.49	0	0
15	Mbledhja e mbeturinave	Publike	27	1	26.81	0	0
17	Hapësira e gjelbër	Publike	2979	1	2978.61	0	0
18	Parking	Publike	585	1	585.08	0	0
19	Hapësira e gjelbër	Publike	2384	1	2384.29	0	0
20	Sipërfaqja e ndërtimit	Publike & Private	4538	1	4537.62	0	0
22	Hapësira e gjelbër	Publike	49612	3	49611.66	0	0
23	Hapësira e gjelbër	Publike & Private	1986	1	1986.13	0	0
24	Parking	Publike	3361	1	3361.44	0	0
25	Tualet publik	Publike	77	1	76.62	0	0
26	Hapësira e gjelbër	Publike & Private	1463	1	1462.82	0	0
27	Parking	Publike	3022	1	3022.11	0	0
27	Hapësira e gjelbër	Publike	3022	1	3022.11	0	0
28	Hotel P+3	Private	493	3	1480.31	30	0
29	Hotel P+3	Private	259	3	778.13	16	0
30	Hotel P+3	Private	545	3	1633.53	33	0
31	Motel P+2	Private	646	2	1292.51	26	0

Draft Raporti mbi Planin e Detajuar Rregullativ për Prevallën, Zona III

Kodi	Përshkrimi	Pronësia	Zona	Kate	Sipërfaqja totale	Dhoma	Parcela
31	Motel P+2	Private	314	2	628.45	13	0
32	Restaurant P+0	Private	328	1	327.69	0	0
33	Parking	Publike	290	1	289.62	0	0
34	Zona e Biznesit (Hotele)	Private	4548	1	4547.83	0	0
36	Ndihma e Parë	Publike	80	1	79.6	0	0
37	Tualet publik	Publike	30	1	29.7	0	0
38	Trafo stacion	Publike	500	1	500.3	0	0
39	Hapësira e gjelbër	Publike	1308	1	1308.11	0	0
40	Kënd lojërash	Publike	3053	1	3052.9	0	0
41	Hapësira e gjelbër	Publike	231775	2	231774.85	0	0
42	Hotel P+2	Private	239	2	478.55	10	0
43	Hapësira e gjelbër	Publike	1180	1	1180.28	0	0
44	Hotel P+3	Private	406	3	1217.29	24	0
45	Sipërfaqja e ndërtimit	Private	2047	1	2046.62	0	0
46	Qendra sportive	Private	5663	1	5663.27	0	0
47	Parking	Publike	5383	1	5382.93	0	0
48	Qendra sportive	Private	5336	1	5335.72	0	0
49	Hapësira e gjelbër		4942	1	4942.18	0	0
50	Zonë kalimtaresh	Publike	117	1	117.48	0	0
51	Tregu për produktet bujqësore	Publike	916	1	915.7	0	0
52	Zona e Biznesit (Hotele)	Private	2726	1	2725.86	0	0
53	Zona e Biznesit (Hotele)	Private	1221	1	1220.85	0	0
54	Tarasa	Private	44	1	43.89	0	0
55	Hotel P+2	Private	257	2	514.38	10	0
56	Sipërfaqja e ndërtimit	Private	99913	1	99912.99	0	0
57	Hotel P+3	Private	1731	3	5192.79	104	0
58	Zona e Kampingut	Publike	46263	1	46263.05	0	0
59	Zona e Biznesit (Hotele)	Private	1609	1	1608.59	0	0
60	Hapësira e gjelbër	Publike & Private	70922	1	70922.06	0	0
63	Rrugë	Publike	54214	1	54213.84	0	0
64	Zona e Biznesit (Hotele)	Private	7245	2	14490.97	0	0
65	Markete P+0	Private	741	1	740.79	0	0
65	Qendra e rehabilitimit P+1	Private	215	2	429.58	0	0
66	Hapësira e gjelbër	Publike	1657	1	1656.51	0	0
68	Motel P+1	Private	1264	2	2528.83	51	0
69	Parking	Publike	542	1	542.01	0	0
70	Sipërfaqja e ndërtimit	Private	3550	1	3549.94	0	0
71	Sipërfaqja e ndërtimit	Private	1093	0	0	0	0
72	Hapësira e gjelbër	Private	328	1	327.98	0	0
73	Qendra e kujdesit shëndetësor P+4	Private	1188	1	1187.65	24	0
74	Parking	Private	722	1	722.4	0	0
75	Hapësira e gjelbër	Private	627	1	626.54	0	0
76	Sipërfaqja e ndërtimit	Private	47675	1	47675.22	0	0
77	Qendra e kujdesit	Private	1331	3	3993.63	0	0

<i>Kodi</i>	<i>Përshkrimi</i>	<i>Pronësia</i>	<i>Zona</i>	<i>Kate</i>	<i>Sipërfaqja totale</i>	<i>Dhoma</i>	<i>Parcela</i>
	shëndetësor P+4						
78	Hotel P+4	Private	1462	4	5847.81	117	0
79	Hapësira e gjelbër	Publike	410	1	409.54	0	0
80	Zonë Biznesi P+2	Private	1322	3	3965.83	0	0

Totali i Dhomave

578

- Detajet janë paraqitur në Hartën 1: kjo hartë tregon se ku mund të ndërtohen shtëpi banimi, restorante, hotele apo shtëpi akomodimi dhe ku nuk do të ketë ndërtime: zona të gjelbra.

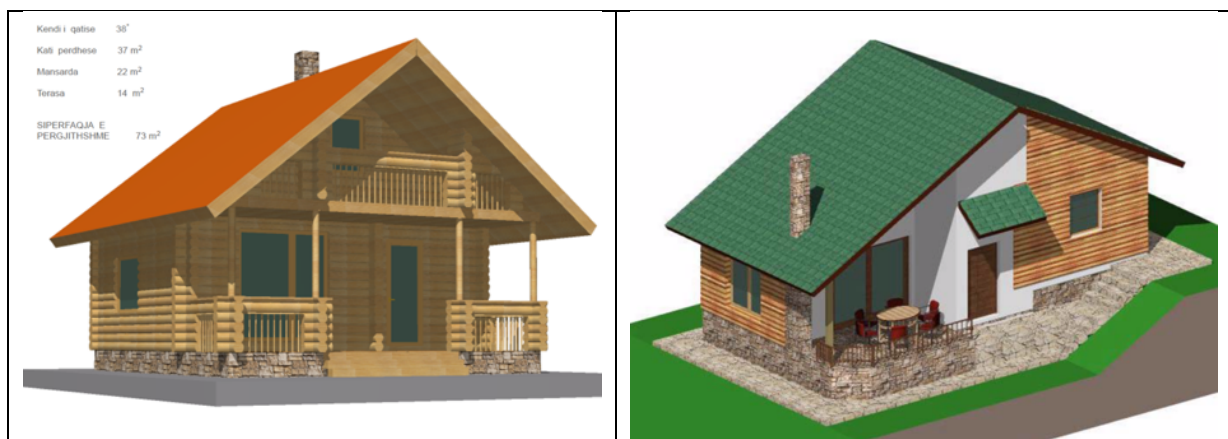
5 Kushtet për rregullimin hapësinor

Si pjesë e një PDR-je kushtet për rregullimin e sipërfaqes përfshijnë kushtet e zhvillimit të tokës, kushtet e ndërtimit dhe masat mbrojtëse duhet të përcaktohen. Këto janë kushte dhe masa shtesë që nuk janë të specifikuar me asnjë dokument të planifikimit hapësinor të një niveli më të lartë. Në Planin Hapësinor për Parkun Kombëtar Sharri ekzistojnë disa kushte të përcaktuara:

Brenda zonës së zhvillimit, vendbanimet në Park dhe rreth Parkut janë planifikuar lehtësira për qëllime të përziera (strehim, turizëm, tregti, etj.) Dhe hostele individuale, për të siguruar turizmin rural duke respektuar kriteret:

Ndërtimet e shtëpive të fundjavës (“Villa”, “Vikendicka”)

4. *Ndërtimet e reja duhet të projektohen në përputhje me traditën, përmasat dhe materialet tradicionale.*
5. *Ndërtesat me shumë kate do të lejohen vetëm për hotelet në disa zona specifike të përcaktuara në plan.*
6. *Vetëm objekte individuale lejohen dhe objektet e dyfishta lejohen vetëm në raste të veçanta.*
7. *Objektet në parim duhet të ndërtohen me çati me mbulim të dyfishtë dhe mbulime të shumëfishta vetëm për objektet Publike.*
8. *Në parcelat e ndërtimit, përgjatë objekteve të banimit, mund të ndërtohen objekte të tjera (garazhe, soba druri, kuzhina verore, dhoma anësore për mjete dhe qumështore, stalla, etj)*
9. *Lejohet ndërtimi me shtretër druri, strehimore për vizitorë - çatitë e drurit dhe shtyllat mbajtëse janë të lejuara, po ashtu lejohen çatitë rrumbullake.*
10. *Parcela ndërtimore ose parcela nuk mund të jetë më e madhe se 500 m²;*
11. *Zona e zhvillimit brenda parcelës do të jetë 20% e sipërfaqes së parcelës;*
12. *Katet maksimale të objekteve duhet të jenë P+1 (kati përdhësë dhe kati i parë) ose Su+P (katë nëntokësore, kati përdhësë);*
13. *Lejohet përdorimi i gurit, drurit dhe tullave në ndërtim.*
14. *Çatitë duhet të mbulohen dy herë, në një pjerrësi prej 30-60 gradë, izolimin prej druri ose me ndonjë material tjetër modern, nga të gjitha anët.*

Shembuj për ndërtime: mbulim me dy shtresa, përdorim guri dhe druri në ndërtim, kati P+1 (burimi: Plani zhvillimor Urban për Prevallën 2006)

Furnizim me ujë:

- *Furnizimi me ujë do të vijë nga sistemet lokale të furnizimit me ujë, në të cilin lejohet rindërtimi.*

Menaxhimi i ujërave të zeza:

- *Mbledhja e ujërave të zeza duhet të zgjidhet për çdo objekt, me gropa septike jo të depërtueshme ose me kanalizime lokale me pastrim biologjik.*
- *Ujerrat e zeza grumbullohen nga secili objekt individualisht, nga depozita të papërshkueshme të gropave septike, ose pastrimi biologjik i kanalizimit lokal.*
- *Objektet hotelierike, shtëpitë e fundjavës kërkojnë impiante të veçanta të trajtimit të ujërave të zeza, të cilat do të shkarkonin ujërat biologjikisht të pastra në natyrë.*

Rrugët:

- *Rrugët, shtigjet dhe rrugicat mund të rindërtohen, duke respektuar atributet e peizazhit dhe relievit të terrenit dhe do të shërbejnë ekskluzivisht për funksionet themelore të Parkut. Në rindërtimin e shtigjeve rrugore mund të preferohen muret anësore. Shtresa përfundimtare do të ndërtohet në materiale natyrore dhe asfaltet mund të përdoren vetëm në raste të veçanta.*

Parkingu:

- *Në ndërtimin e parkingjeve duhet të respektohen të gjitha kriteret teknike për ndërtimin e parkimit. Këto rregulla lëshohen nga Ministria e Transportit dhe Postë-Telekomunikacionit MTPT;*
- *Numri i hapësirave të parkimit dhe vendndodhja e tyre e saktë hapësinore përcaktohet nga Plani Rregullativ për zonën përkatëse. Standardet e hapësirave të nevojshme të parkimit:*

Shërbimet - 1 vend parkimi (VP) për 3 punonjës; Restorantet - 1 VP për tavolinë të konsumatorëve; Hotelet - 1 VP për dhomë;

Kushtet në rastin e rindërtimit:

- *Të gjitha objektet publike mund të rindërtohen brenda kufijve ekzistues dhe formave të arkitekturës, bazuar në hartimin e projekteve të miratuara.*
- *Në rastet e rindërtimit, ndryshimet në kufijtë e ndërtesave në kundërshtim me planin rregullativ urban nuk janë të lejuara;*
- *Rindërtimi është i lejuar në infrastrukturën ekzistuese të furnizimit me ujë.*
- *Rindërtimi i objekteve individuale dhe shtëpiake duhet t'i nënshtrohet dispozitave të njëjta si ndërtimet e reja.*
- *Në kontekstin e rindërtimit të shtëpive ekzistuese dhe objekteve shtëpiake, është e mundur të ndryshohet përcaktimi në funksion të Parkut Kombëtar dhe/ose turizmit rural. Objektet ekzistuese mund të rikonstruohen dhe rindërtohen në përputhje me normat e mbrojtjes së trashëgimisë kulturore, domethënë përdorimin e materialeve dhe formimin e hapësirave në rrugët autoktone tradicionale, duke ruajtur peizazhet origjinale;*
- *Rindërtimi, për qëllimet e këtyre dispozitave, nënkupton: rikonstruimin e ndërtimit të shtëpive; rikonstruimin e stallave; rikonstruimin e strukturave të objekteve të vjetra; përshtatjen dhe rikonstruimin e objekteve sanitare; ndërtimi i vrimave të papërshkueshme; riorganizimi i brendshëm funksional i zonës së banimit; riorganizimin funksional të objekteve mbështetëse;*

Objektet turistike në përgjithësi:

- *Objektet turistike do të ndërtohen larg nga zonat e mbrojtjes strikte, dhe qasja duhet të planifikohet dhe kontrollohet, sa i përket kapacitetit mjedisor ose dëmtimit.*
- *Vende komplekse turistike nuk duhet të hartohen në zonat ku shërbimet themelore të infrastrukturës (furnizimi me ujë dhe kanalizimet, mbledhja e mbeturinave, furnizimi me energji elektrike, telekomunikacioni dhe infrastruktura të tjera) janë të largëta.*

6 Infrastruktura e transportit

Rrugët: Prevala është në rrugën rajonale R115 nga Prizreni në Shtërpce. Kjo rrugë është në një gjendje të mirë. Për zhvillimin e ardhshëm të zonës, disa rrugë do të jenë të nevojshme.

Trotuaret: Në këtë zonë parashihen trotuare dhe zona këmbësorësh.

Parkingu: Parkingu për turistët do të parashikohet me të gjitha lehtësitë e akomodimit. Parkingu për turistët do të parashikohet me të gjitha lehtësitë e akomodimit. Përveç kësaj, do të parashihen parkime publike për madhësinë e 20 autobusëve dhe 2000 veturave (gjithsej përafërsisht. **16800** m2).

Transporti publik: Një transport publik duhet të krijohet nga/në Prizren.

7 Infrastruktura teknike

Furnizim me ujë: Furnizimi qendror i ujit për të gjitha objektet e bazuara kryesisht në ujëmbledhës në jug të zonës, por edhe nga të tjerët. Vëllimi mesatar i ujit në dispozicion është XXX

Ujërat e zeza / kanalizimi: Mbledhja e ujërave të zeza do të jetë në tre kolektorë qendrorë.

Furnizimi me energji elektrike: në momentin është një linjë **500 kV**, në të ardhmen nevojitet **1200 kV**.

Telekomunikacioni: Një telefon i emergjencës publike duhet të instalohet afër info-qendrës.

Pika e mbledhjes së mbeturinave: Pika qendrore e grumbullimit të mbeturinave parashikohet në një vend që është i mbrojtur nga pamja dhe era. Duhet të ofrohet një menaxhim i rregullt i mbetjeve.

Mbrojtja nga zjarri: për rastin e zjarrit duhet të ketë një strukturë zjarrfikëse.

Tualeti publik: Tualetet publike janë planifikuar afër pikës së informacionit në qendër, e cila është gjithashtu afër parkingut publik. Mirëmbajtja e rregullt është e rëndësishme.

Objekti i ngrohjes qendrore të drurit: është propozuar që të krijohet një objekt për ngrohje të drurit të drurit për të siguruar ujë të ngrohtë dhe ngrohje për të gjitha ndërtesat.

- Detajet janë treguar në Hartën 1

8 Infrastruktura publike dhe sociale

Infrastruktura Sociale është një nëngrup i sektorit të infrastrukturës dhe zakonisht përfshin asetet që akomodojnë shërbimet sociale. Shembuj të infrastrukturës sociale përfshijnë shkollat, spitalet apo gjelbërimin publik. Infrastruktura Sociale zakonisht nuk shtrihet në ofrimin e shërbimeve sociale, siç është ofrimi i mësuesve në një shkollë. Në kundërshtim me infrastrukturën ekonomike e cila shpesh karakterizohet nga "shfrytëzuesi paguan", infrastruktura sociale zakonisht sigurohet ekskluzivisht nga një qeveri qendrore ose lokale.

Grupi më i rëndësishëm i synuar për infrastrukturën sociale në këtë rast janë turistët. Prandaj duhet të mbulohen nevojat e tyre, që është informacioni rreth zonës, natyrës dhe kulturës së saj.

Në pjesën qendrore të zonës III duhet të ndërtohet një pikë informacioni (pikë hyrëse) për Parkun Kombëtar Sharri. Kjo info-pikë mund të përdoret për ekspozita të përkohshme dhe të përhershme për vlerat natyrore të parkut kombëtar dhe gjithashtu për traditën lokale dhe trashëgiminë kulturore; Gjithashtu, mund të nxiten mjetet e informimit publik si broshurat, hartat e hiking (ecje) dhe biçikletave, lojërave dhe të tjera dhe kontaktet me operatorët lokal të turizmit.

Për më tepër, siç është përmendur më parë, në pjesën jugore e cila është pronë publike, zona e gjelbër duhet të përdoret për kamping, skarë dhe aktivitete të kohës së lirë. Këtu nuk janë planifikuar ndërtime.

- Detajet janë treguar në Hartën 1

9 Plani i Zbatimit

9.1 Strategjia dhe aktivitetet e zbatimit

Detajet e zhvillimit hapësinor përshkruhen në kapitullin 4.3

9.2 Treguesit dhe monitorimi i zbatimit

Tabela në vijim paraqet një listë të treguesve dhe shpjegon shkurtimisht metodologjinë

Emri i Indikatorit	Komentet	Frekuenca
Numri i shtëpive për akomodimin e turistëve	Regjistrimi sasior i numrit të hoteleve ose akomodimeve sipas kategorive	Një herë në vit
Numri i restoranteve	Regjistrimi sasior i numrit të restoranteve dhe/ose kafeve	Një herë në vit
Numri i Hoteleve	Regjistrimi sasior i numrit të hoteleve	Një herë në vit
Konformiteti i shtëpive me standardet e ndërtimit	Regjistrimi sasior i moskonformiteteve në kombinim me përshkrimin cilësor të moskonformiteteve	Një herë në vit
Ndërtimi i rrugëve	Regjistrimi sasior i ndërtimeve rrugore	Një herë në vit
Mirëmbajtja e rrugëve	Përshkrimi cilësor se si mbahen rrugët	Një herë në vit
Ndërtimi i zonave të parkingut	Përshkrimi cilësor dhe regjistrimi sasior i sipërfaqeve të parkingut/madhësisë	Një herë në vit
Mirëmbajtja e zonave të parkingut	Përshkrimi cilësor	Një herë në vit
Parkingu jo i kontrolluar	Regjistrimi sasior i makinave të parkuara jashtë zonave të parapara për parking	Katër herë në vit
Mbledhja dhe trajtimi i ujërave të zeza	Regjistrimi sasior i sistemeve individuale dhe qendrore të grumbullimit të ujërave të zeza dhe gjithashtu të trajtimit të ujërave të zeza	Një herë në vit
Mbledhja e mbeturinave	Regjistrimi sasior dhe cilësore i grumbullimit të mbeturinave	Çdo muaj
Çështje të tjera mjedisore	Përshkrimi cilësor	Sipas kërkesës

10 Menaxhimi, implementimi dhe zbatimi i monitorimit

Cikli jetësor i zbatimit të planifikimit hapësinor përfshin zakonisht disa hapa që janë disi të lidhura me njëra-tjetrën:

- Zhvillimi i planit dhe rregulloreve të tij
 - Hapi fillestar nga zhvilluesit
 - Përfshirja e palëve të interesuara
 - Zhvillimi i planit: regjistrimi i statusit, vlerësimi, objektivat, skenarët, korniza
 - VSM për planin rregullativ
 - Konsultime publike
 - Miratimi i planit duke marrë në konsideratë mendimet nga Parqet Kombëtare dhe Ministria

- Zbatimi
 - Zbatimi dhe planifikimi i hollësishëm i ndërtimit të shtëpive, rrugëve, parkingjeve, infrastrukturës, etj
 - Leje për aktivitete të bazuara në plan, duke marrë parasysh mendimet e Parqeve Kombëtare dhe Ministrisë
 - Ndërtimi i objekteve
- Monitorimi dhe Vlerësimi i aktiviteteve në krahasim me planin
 - Monitorimi i bazuar në tregues
 - Vlerësimi i aktiviteteve bazuar në planin dhe treguesit e tij

Gjatë këtyre hapave dhe proceseve duhet të jetë e qartë, kush është përgjegjës për detyrat. Disa nga përgjegjësitë dhe detyrat tashmë janë të definuara në ligjet përkatëse, megjithatë, siç është diskutuar tashmë, ka vend për sqarime.

Prandaj, ne propozojmë një skemë për përgjegjësitë gjatë procesit të hartimit dhe miratimit të një plani rregullativ në një Park Kombëtar:

Palët e përfshira / palët e interesuara

- Zhvilluesit: Aplikantët, personat fizikë ose juridikë të cilët dëshirojnë të ndërtojnë një ndërtesë për qëllime private, publike ose biznesi (turistike);
- Komunitatet: organi administrativ me Ligjin për Vetëqeverisje Lokale
- Parku Kombëtar: organi administrativ për Parqet Kombëtare
- Ministria për Mjedis dhe Planifikim Hapësinor
- Publike

Përgjegjësitë

- Përgjegjës: pala që ka nevojë të veprojë ose po vepron në mënyrë proaktive;
- Përfshirja e detyrueshme: një palë që duhet të përfshihet për dhënien e komenteve;
- Përfshirja vullnetare: një palër e ftuar për të dhënë komente; mund të jetë çdo organ administrativ, popullata lokale, OJQ-të, ekspertët; komentet e tyre nuk janë të detyrueshme;

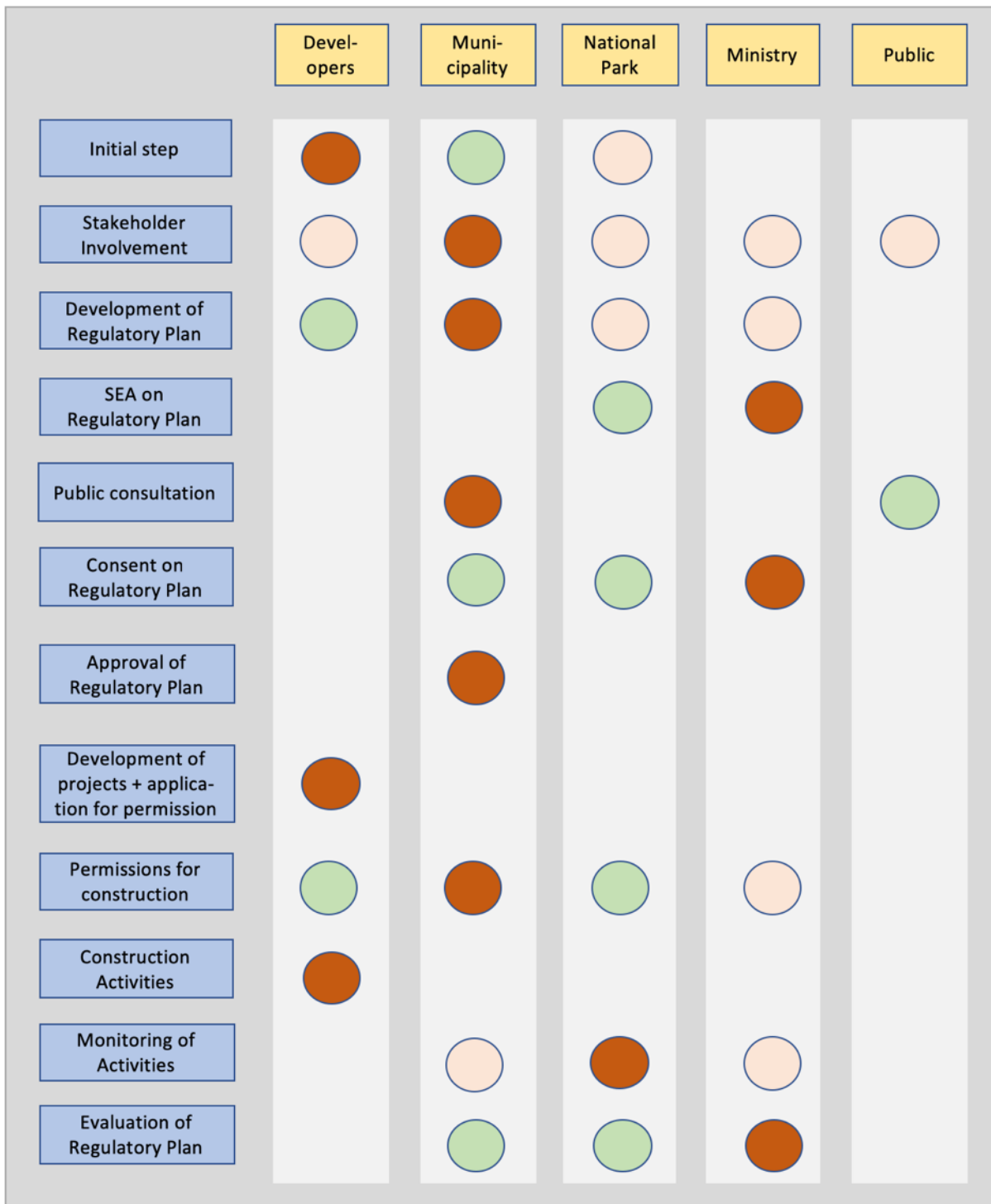
Hapat e procesit (kronologjik)

1. Hapi fillestar: hapi fillestar në shumë raste është ndërmarrë nga ndonjë zhvillues, i cili planifikon të investojë në ndërtim, qoftë për arsye private, qoftë për arsye biznesi; ky hap mund të merret edhe për ndërtim për qëllime publike, si info-qendrat e Parqeve Kombëtare;
2. Përfshirja e palëve të interesuara: ky hap siguron që të merren parasysh të gjitha këndvështrimet dhe aspektet relevante, përpara se të hartohet një Plan Rregullativ;

3. Zhvillimi i Kornizës dhe Planit Rregullativ: Bazuar në ligjet dhe dokumentet ekzistuese duhet të përcaktohet korniza më e qëndrueshëm sa i përket skenarëve të mundshëm dhe Plani Rregullativ do të përpunohet brenda kësaj kornize;
4. VSM mbi Planin Rregullativ
5. Konsultimi publik
6. Pëlqimi nga Ministria për Planin Rregullativ: pa pëlqimin, ky plan nuk mund të zbatohet më tej;
7. Miratimi i Planit Rregullativ nga komuna
8. Zhvillimi i projekteve + aplikimi për leje: zhvilluesit projektojnë objekte për ndërtim dhe kërkojnë leje nga organi kompetent;
9. Leje për ndërtim: leje e lëshuar nga organi kompetent, i cili vepron si bazë ligjore për zbatimin e ndërtimit në përputhje me ligjin;
10. Aktivitetet e ndërtimit
11. Monitorimi i Aktiviteteve
12. Vlerësimi i Planit Rregullativ

Grafiku i mëposhtëm ofron një pasqyrë mbi palët e përfshira, detyrat dhe përgjegjësitë.

Process scheme for Regulatory Plans in National Parks, Kosovo

Legend:

● Responsible

○ Involvement obligatory

○ Involvement voluntary

Process

Stakeholder

Daniel Bogner 2018

11 Vlerësimi Strategjik Mjedisor

Duhet të bëhet nga një ekspert që nuk është përfshirë në VSM për të shmangur konfliktin e interesit.

12 Shtojca – Harta